

KANDIDAT

9901

PRØVE

REL117 1 Jødedom, kristendom og humanisme

Emnekode	REL117
Vurderingsform	Skriftlig eksamen
Starttid	18.12.2018 09:00
Sluttid	18.12.2018 13:00
Sensurfrist	09.01.2019 00:59
PDF opprettet	18.10.2019 10:08
Opprettet av	Digital Eksamen

REL117 H-18, generell informasjon**Emnekode:** REL117**Emnenavn:** Jødedom, kristendom og humanisme**Dato:** 18.12.2018**Varighet:** 4**Tillatte hjelpemidler:** ingen**Merknader:** Besvar TO av tre oppgaver.

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?**Velg et alternativ** Ja Nei

Besvart.

1 REL117 H-18 Besvar TO av tre oppgaver

Bokmål

Svar på TO av de tre oppgavene

1.
Gjør rede for noen sentrale sider ved det rituelle livet slik det praktiseres av de fleste jøder i Norge (ortodoks jødedom). Svaret bør inkludere
 - Fysiske rammer: hvor det rituelle livet finner sted
 - Hvilke fysiske «gjenstander» som finnes og hvordan de brukes
 - Regler for renhet og urenhet
2.
Kristendommen i nyere tid. Gjør kort rede for hva som menes med begrepet religiøs pluralisme. Noen har hevdet at økende pluralisme ville redusere kristendommens betydning i menneskers liv og i samfunnet. Drøft i hvilken grad denne påstanden er dekkende for utviklingen av kristen religion i USA og i Vest-Europa.
3.
Gjør kort rede for hva vi mener med begrepet sekularisering.
Samfunnsvitere har hevdet at modernitet og sekularisering går hånd i hånd og at modernitet og sekularisering ville fjerne behovet for religion og grunnlaget for religion. Gjør rede for hvordan det har gått med religion og religiøsitet i den vestlige verden i moderne tid.

Nynorsk

Svar på to av dei tre oppgåvene

1.
Gjer greie for nokre sentrale sider ved det rituelle livet slik det blir praktisert av dei fleste jødar i Noreg (ortodoks jødedom). Svaret bør inkludera
 - Fysiske rammer: kvar det rituelle livet går føre seg

Kva fysiske «ting» som fins og korleis dei blir brukt

Reglar for reint og ureint

2.

Kristendommen i nyare tid. Gjer kort greie for kva som ligg i omgrepet religiøs pluralisme. Nokon har hevda at aukande pluralisme ville redusera kristendommen si rolle i menneske sine liv og i samfunnet. Drøft i kva grad påstanden er dekkande for utviklinga av kristen religion i USA og i Vest-Europa.

3.

Gjer kort greie for kva som ligg i omgrepet sekularisering. Samfunnsvitarar har hevda at modernitet og sekularisering går hand i hand og at modernitet og sekularisering ville fjerna trongen til religion og grunnlaget for religion. Gjer greie for korleis det har gått med religion og religiøsitet i den vestlege verda i moderne tid.

Skriv ditt svar her...

Oppgave 1. - Rituellet jødisk liv

I denne oppgaven skal jeg gjøre rede for sider ved det rituelle livet i jødedommen, ut i fra norske ortodokse jøder. Jeg skal begynne med en liten forklaring på hvem som er jøder, og hva som er sentralt i deres tro. Jeg skal komme inn på ulike ritualer og tradisjoner som vektlegges, og nevne gjenstander som blir brukt i sammenheng med dette. Det skal også bli gjort rede for hva som regnes som renhet og urenhet i henhold til jødedommen.

Å være jøde tilsier at du har en jødisk mor, eller at du har konvertert til jødedommen. Det å konvertere til jødedommen er en lang prosess som kan ta opp til flere år. Det gjøres forran en religiøs domstol, og er en svært seriøs handling, som vedkomne må mene noe med. Med andre ord, det er ikke hvem som helst som kan regnes som jøder, og dette inngår i at det er både plikter og rettigheter i det å være jøde. Dette er grunnet deres lange historie fra Abraham til den dag i dag. En kan også være en ikke-troende jøde, eller en jøde med enn annen tro enn den jødiske. Da er man født av en jødisk mor, men velger å ikke praktisere den jødiske troen.

Jødene har vært et svært truet folk, og de lever heller ikke i sikkerhet i dag. I Norge var det ikke tillat å være jøde før i 1851. Også i dag kan det være vanskelig for jødene å leve i Norge. Det finnes fortsatt jødehat og jødene må ha ekstra sikkerhet rundt seg. Dette kan merkes når det har skjedd noe i området rundt Israel, da skjerpes sikkerheten rundt de noeske jødene, og ofte er det bevæpnet politi også utenfor den jødiske

barnehagen i Norge. Antisjionismen er en ideologi som har vært stått sterkt i mange hundre år. Jødene ble anklaget for store naturkatastrofer, og epedemier som herjet fikk de også skylden for. Etter svartedauen for snart 1000 år siden ble jødene beskyldt for å ha kommet med denne epedemien som tok livet av utallige mennesker. Dette jødehatet har vi også sett tilfeller av i den senere historien, som i andre verdenskrig, hvor Adolf Hitler ville utslette hele det jødiske folket. Under denne krigen mistet over 6 millioner jøder livet på grusomme måter, ofte gjennom tortur. Jødene er absolutt et folk som har gjennomgått mye forferdelig og fått urettferdig behandling opp gjennom tidene.

Jødedommen er den eldste monoistiske religionen, og regnes som en religion fra den vestlige religionsfamilien. Den har en historie flere tusen år tilbake, til Abraham. Allerede på denne tiden regnet jødene seg som Guds utvalgte folk. Gud har vært med jødene helt fra Abrahams tid, og har vært en rettferdig og straffende Gud mot dem. Dette utvalgte folket hadde også noen lover som de måtte følge, for å holde seg nærme Gud, "dere skal være hellige, fordi jeg er hellig". Senere i den jødiske historien møtte Gud Moses på Sinaifjellet, dette er her Gud gir ham den skriftelige og muntlige toraen (loven, mosebøkene).

I alt har jødene 613 leveregler som dekker omhandler hverdagen og høytider. Disse står i Mosebøkene, og for norske ortodokse jøder er det mange som følger disse levereglene. Det er noen omfattende regler, som må være ekstra vanskelig å følge i sekulære Norge i dag. I og med at det ikke bor så mange jøder i Norge kan gjøre det vanskelig for norske jøder å utøve religionen sin.

Jødene må utføre en rekke rituelle handlinger. Fra et guttebarne er født skal denne ungen omskjæres. Dette er en viktig ritual i jødedommen som er et bilde på pakten mellom israelsfolket og Gud. Denne handlingen har hindret mange i å konvertere til jødedommen, spesielt tilbake før kristendommen utviklet seg. De rituelle handlingen foregår først og fremst i hjemmet og i synnagogen.

I hjemmet foregår mesteparten av hverdagen også til en jøde. Her lages

det mat, som skal tilberedes på en spesiell måte. Den maten som er tillatt kalles kosher. Dette er rituell ren mat og kan spises av jøder verden over. Det er ikke tillat med svinekjøtt og rovdyr er heller ikke tillat. I Oslo har jødene en egen liten butikk som de kan få kjøtt som er slaktet på en rituell måte, og det de ellers trenger som erstatning til annen mat som ikke er kosher i hverdagen. De skal heller ikke blande melkeprodukter med kjøttprodukter i et måltid. Det er normalt å vente noen timer før man inntar et glass melk eller andre melkeprodukter etter man har hatt et måltid bestående av kjøtt. Det er litt individuelt hvor lenge de venter med dette. Det er flere jødiske familier som har to deler av alt på kjøkkenet, en del til melkeprodukter og en til kjøttprodukter. Dette skal bli rituelt rent før det benyttes til det motsatte (skal kokes).

Det er viktig for jødiske kvinner å bli rituelt rene etter mensturasjon og fødsel. Da er det en spesiell måte man skal vaske seg på og man er gjerne flere sammen om denne rituelle vasken.

Bønn er noe som står sentralt i jødedommen. Det å ha direkte kontakt til Gud, er viktig for det utvalgte folket. Etter gudstjenesten i synagogen på sabbatten er det vanlig for faren i huset å be for barna sine. Når jødene var i eksilet i Babylon ble andre sider av jødedommen vektlagt, slik som bønn og studier. Det sies også at det er dit synagoene kommer fra, i og med at de ikke hadde tempel slik som de hadde hatt før eksilet i Jerusalem. Her gjode bønn seg mer gjeldende og ble en større del av jødedommen.

I Norge er det to synagoger, en i Oslo og en i Trondheim. Det Mossaistiske trossamfunn har ca 1400 medlemmer i Norge i dag. Jødene følger religionen i varierende grad, men de fleste jødene følger sabbaten. Sabbaten starter fredags kveld med solnedgang og ender lørdag med solnedgang. Denne dagen skal ikke jødene arbeide. Dette er den eneste helligdagen som det står nevnt om i de ti bud, og er derfor den viktigste for de fleste jøder. Det er også en gudstjeneste i synagogen på sabbaten som hvertfall mennene er med på. Kvinnene er ofte også med, men i Oslo er det skille mellom hvor kvinnene sitter og mennene. Kvinnen i hjemmet skal tenne et "flettelys" før solen går ned på lørdag, dette

betegner overgangen fra en hellig dag til en vanlig ukedag. I og med at kvinnene har det hovedordnende ansvaret for barna, har de ellers ikke mange oppgaver utenom hjemmet. De må tenne lys og skal hjelpe med matforskriftene.

I synnagogen foregår også mange av de rituelle handlingene. Det finnes også rituelle gjenstander som blir brukt av jødene. Under sabbatsgudstjenesten blir tora-rullene tatt frem, og det blir lest et avnitt fra disse rullene. Til å lese fra tekstene bruker de en yad, en "pekestav". Dette gjøres hver lørdag gjennom hele året, slik at mosebøkene er ferdig lest i løpet av ett år.

I synagogen skal menn ha på seg en "kappa" til å dekke hodet med. Dette brukes til å vise respekt ovenfor Gud. Det er også der "konfirmasjonen", eller "bar/bat mitzva". For gutter kalles dette "bar mitzva" og betegner at de går fra å være barn til å bli voksne. Dette innebærer oppgaver i synnagogen, så under opplæringen blir guttene klare til å utføre religiøse handlinger og riter. Dette skjer når guttene er 13, mens jentenes "bat mitzva" skjer når de er 12 år.

Under høytiden hannuka, tennes en niarmet lysestake. Det er fire lys på hver side og et "hjelpelys" i midten. Dette er symbol på gjenninvielsen av tempelet, når den greske keiseren hadde satt inn en statue av Zevs i tempelet, og det ble rasert. Når jødene igjen inntok tempelet tente de på lysestaken, men hadde kun olje for en dag. Gud lot det være olje for åtte dager, så dette feirer jødene fortsatt den dag i dag. Høytiden varer i åtte dager og det tennes et nytt lys hver dag, den siste dagen er alle åtte lysene tent.

En annen høytid som er viktig for jødene er høytiden pesach (noen kaller den også påske). Denne feires ikke for det kristendommen feirer påske for, men for utvandringen av Egypt. Det var Moses som førte Guds folk ut av Egypt. Der hadde de levd mange år som slaver for Farao. De levde da 40 år i ørkenen. Moses fikk se det lovende land i en drøm, men levde ikke da de skulle innta Israel igjen. Josva førte jødene inn i Israel igjen. Pesach samler familie fra fjernt og nært, og sentralt i denne feiringen er sedermåltidet. Dette er et måltid med symbolsk mat. For

eksempel spiser de et hardkokt egg til minne om det harde livet i Egypt. Høytiden Sukkot er en fest høytid som skal minnes hvordan isralittene bodde under ørkenvandringen. De bodde i løvhytter, og dette bygger jødene under denne høytiden. Det er bestemte regler på hvordan en sukott skal bygges, og det er også påbudt å sove en natt i denne hytta.

I løpet av denne teksten har vi sett flere eksempler på ulike sider ved det rituelle livet til ortodokse jøder i Norge. Det har blitt nevnt ulike utfordringer med å leve som jøde i Norge i dag. Jødene lever under et sterkt press fra mange kanter, men de fortsetter å leve ut sin religion og følge de religiøse reglene. Det finnes mange ulike religiøse ritualer innenfor jødedommen, hvor de bruker ulike gjenstander. Mange av de jødiske ritualene er knyttet til høytider som sabbaten og hanukka, men mye er også knyttet til dagliglivet. Det er også veldig viktig for jødene å være rituelte rene i møte med Gud.

Oppgave 2. - Religiøs pluralisme

I denne oppgaven skal jeg drøfte om økende religiøs pluralisme reduserer eller øker kristendommens betydning i menneskers liv og i samfunnet. Vi skal også se på tilfeller i land som kan være med å begynne situasjonen slik det er i dag.

Religiøs pluralisme blir brukt om mangfold på den religiøse fronten. Ulike kirkesamfunn og meninger i samfunnet er med på å skape et mangfold innenfor religiøsitet. Det var ikke før med dissenterloven i 1845 at det ble lovlig å utøve annen kristen tro enn den Lutherske i Norge. Dette ble en ny hverdag for de som da kunne praktisere sin kristen tro på en annen måte enn den som hadde vært enerådige i landet til da. Lutherdommen gjorde seg gjeldene i Skandinavia etter at Katolisismen hadde vært den eneste tillatte religionen i landet i flere hundre år. Den Katolske kirke hadde mye makt i landet på denne tiden. For det

første var det absollutt det motsatte religiøs pluralisme, kun den katolske kirke. Oppbygningen gav også mye makt til de som var høyere oppe i rollene i denne kirken. Kongen hadde dermed lite å komme med i og med at denne kirken hadde mye av makten.

Når lutherdommen begynte å utvikle seg i Tyskland på 1500-tallet, ble denne typen for kristendom varmt tatt imot til de skandinaviske landene av kongen. Kongen Christian III Innførte Lutherdommen i Norge i 1537 og dette ble da den eneste tillatte religionen i Danmark-Norge. Dette førte til at det som kunne blitt en mer religiøs pluralisme, bare byttet fra en type lovlig kristendom til en annen. Med lutherdommen fikk også kongen mer makt, enn det som hadde vært tilfellet med katolisismen på denne tiden.

Statsoverhodene i blant annet Skandinavia på denne tiden så på et mangfold i religionen som et trussel for nasjonens enhet. Pluralismen kunne skape splittelser blant folket, og det var ikke ønskelig for kongen. På denne tiden og fram til helt nyere tid har dette vært en vanlig tankegang. Det at pluralisme innenfor religion, og i dette tilfellet kristendommen, svekker dens troverdighet og tilslutning. Det er lett å tenke seg at det med økt mangfold innen en religion fort vil oppstå uenigheter og splittelser.

Tidligere har noen hevdet at økende pluralisme ville redusere kristendommens betydning i menneskers liv og i samfunnet.

Religionssosiologen Rodney Stark har sett på dette fenomenet og konkluderer på en helt annen måte enn de tidligere forskerne som har sett på dette. Stark mener at økt pluralisme er bra, dette skaper "konkurransen" mellom kirkesamfunn for å trekke seg medlemmene og de må fornye seg og tilpasse seg medlemmenes behov. Stark trekker inn at monopolkirker, slik som Den Norske Kirke (luthersk kirke) og Den Katolske Kirken, med sin støtte fra staten blir såkalt "lazy churches". De er ikke avhengig av at folk møter på gudstjenester og gir penger til kirken. De får statlig støtte, og føler ikke på at de trenger å forandre seg eller "step up the game" for å fenge tilhengere. Her virdreutviklet Stark Adam Smith sin teori om monopolkirkenes rolle. Konkurransen innenfor

kirkesamfunn i en religion er positivt for å få vidreutviklet og fenge medlemmene. På andre siden har man "lazy churches" som ikke er bekymret for deres tilslutning.

Et land som gikk imot det tidligere religionssosiologer hadde sagt om at økt pluralisering ville svekke religionsens betydning, var USA. For noen hundre år siden var det ikke mange kristne i USA. Med høy innvandring til "the american dream" kom det folk fra mange ulike land. Mange nordmenn utvandret til landet på slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet. Mange ønsket å få en bedre tilværelse "over dammen", mens mange reiste for å arbeide og reise tilbake til Norge. Det kom et mangfold av ulike personer med ulik kulturell og religiøs bakgrunn. Mange av innvandrerne til USA var kristne, men det var mye ulikt innenfor kristendommen i de forskjellige nasjonene folk utvandret fra. Det ble da en pluralisme innenfor kristendommen i USA.

Med det de tidligere religionssosionomene hevdet, ville dette svekke kristendommens betydning i menneskenes liv og samfunn. Altså hvis denne teorien var korrekt ville kristendommen hatt mindre betydning i USA nå enn det det hadde den gangen. For litt over 100 år siden var det 17 % kristne i USA, dette har nå utviklet seg til at det er over 70 % kristne i landet. Så dette har motvist teorien om at religiøs pluralisme truer betydningen av kristendommen i menneskers liv og i samfunnet.

Dette trekker sterk frem når man skal argumentere for den positive effekten med økt pluralisering. I USA i dag er det et mangfold innenfor ulike kristne menigheter og trossamfunn, noe som har gjort til at det er en religiøs vekst i USA. Med dette mangfoldet kan det være lettere å finne sin plass i en kristen menighet. Det at det er religiøs pluralisme betyr at individene har mye å velge mellom, så det kan være lettere å velge en menighet eller kirkesamfunn som passer for individets behov.

I Vest-Europa har den katolske kirke lenge briljert. Den møtte motstand når misjonærer kom på 1800-tallet, men folket var fortsatt lojale til denne kirkeretningen. Det er fortsatt i dag stor oppslutning til den katolske kirke i denne delen av Europa, og mange møter opp til

gudstjenester

I denne oppgaven har gjort rede for hvordan den økte pluraliseringens virker inn på religiøs tilslutning innenfor kristendommen. Det har blitt hevdet at dette er en negativ faktor for religionen, og at pluralismen fører til at kristendommens budskap blir svekket og mindre troverdig. Dette hevder Stark er feil, han mener religiøs pluralisme er positivt og forhindrer "lazy churches".

Besvart.